

Eläketurvakeskuksen

Julkaisuluettelo

2005

Sisällys

Tutkimukset	3
Raportit	5
Monisteet	10
Working Papers	16
Tilastot	21
Tilastoraportit	23
Katsaukset	25
Intergroup	27
Muut julkaisut	29

Julkaisujen tilaukset sähköpostitse:
aineistotilaukset@etk.fi

Kaikki julkaisut ovat Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla www.etk.fi > Julkaisut.

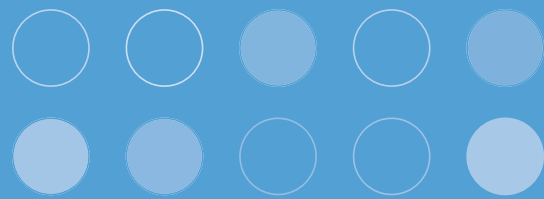
Julkaisuja koskevat tiedustelut:

- Tutkimukset, raportit, monisteet, Working Papers:
Merja Raunis, puhelin 010 751 2553
Anja Kallio, puhelin 010 751 2146
- Tilastot:
Maija Hiltunen, puhelin 010 751 2138
Heidi Nyman, puhelin 010 751 2139
- Katsaukset:
Aila Ahonen, puhelin 010 751 2113

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Kirjurinkatu 3
00065 Eläketurvakeskus
Puhelin 010 7511
Faksi (09)148 1172

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi
www.etk.fi

Tutkimukset

Tutkimuksia-sarjassa ilmestyvät tutkimushankkeiden laajat ja perusteelliset loppuraportit. Siinä julkaistaan tieteellisin kriteerein arvioituna korkeatasoisimmat tutkimukset ja kokoomateokset, jotka valottavat tarkasteltavaa aihepiiriä monesta eri näkökulmasta.

● Experience of Early Exit

A comparative study of the reasons for and consequences of early retirement in Finland and Denmark in 1999–2000

Laura Saurama
Finnish Centre for Pensions.
Studies 2004:2. 236 pp. + App.
ISBN 951-691-026-2
ISSN 1236-3049
20 €

Varhaiseläkkeelle siirtymisen kokemuksia ja hyvinvointivaikutuksia vertaillaan Suomessa ja Tanskassa. Tutkimustulokset osoittavat, että Tanskassa siirrytään useammin varhaiseläkkeelle vapaaehtoisten eläkereittien kautta. Suomessa taas varhaiseläkkeelle jääminen on Tanskaa useammin vastentahtoista. Ero selittyy osaltaan Suomen 1990-luvun heikommalla työllisyystilanteella Tanskaan verrattuna. Täysin vapaaehtoinen työstä vetäytyminen on molemmissa maissa suhteellisen vähäistä. Tutkimusaineistona käytetään Suomesta ja Tanskasta kerättyjä kyselyaineistoja vuosilta 1999 ja 2000. Viitekehyksenä

ovat eläkkeelle jäämisen työntö- ja vetotekijöitä käsittelevät tutkimukset sekä keskustelu varhaiseläkkeelle siirtymisen vapaaehtoisuudesta ja vastentahtoisuudesta. Tutkimus on hyväksytty Turun yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa väitöskirjana.

● Nuorten tulojen ja toimeentulon palapeli

Ulla Hämäläinen
Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2004:1. 118 s.
ISBN 951-691-023-8
ISSN 1236-3049
20 €

Ansiotuloilla on suurempi merkitys nuorten tulonmuodostuksessa kuin yleensä ajatellaan. Tähän vaikuttavat opiskelijoiden yleinen työssäkäynti ja se, että työttömyysasteen korkeasta tasosta huolimatta työttömyysjaksot ovat nuorilla lyhyitä. Nuorten köyhyys lisääntyi 1990-luvun puolivälin jälkeen ja köyhyysrajan alapuolelle jäivät aikaisempaa useammin nuoret lapsiperheet, opiskeli-

jat ja työttömät. Nämä tulokset käyvät ilmi 16–32-vuotiaiden nuorten työmarkkina-asemaa, tuloja ja toimeentuloa käsittelevästä tutkimuksesta. Raportissa tarkastellaan erikseen opiskelijoiden, lapsiperheiden ja työttömien nuorten asemaa. Tutkimuksessa arvioidaan vuoden 2005 eläkeuudistuksen osalta eläkkeen karttumisen alaikärajan laskun, suoritetusta tutkinnosta saatavan eläkekarttuman, äitiys- ja vanhempainrahakauden sekä kotihoidontukijaksojen vaikutusta tulevaan eläkkeeseen. Tutkimusaineistona käytetään työssäkäyntitilaston pohjalle luotua ns. vaikuttavuusaineistoa vuosille 1990–1999.

● Eläkeläisten toimeentulo 1990-luvulla

Robert Hagfors, Katri Hellsten, Seija Ilmakunnas ja Hannu Uusitalo (toim.)

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2003:1. 176 s.

ISBN 951-691-04-08

ISSN 1236-3049

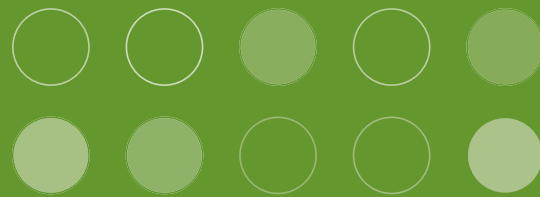
20 €

1990-luvun taloudellisen laman vaikutukset työmarkkinoilla, julkisessa taloudessa ja sosiaaliturvassa näkyvät pitkään. Eläkepolitiikan suunta kääntyi, ja eläkkeel-

le siirtymisen vähentäminen ja menojen kasvun hillitseminen nousivat etualalle. Eläketurvaan tehtiin monia muutoksia, joiden vaikutukset toteutuvat vähittäin pitkän ajan kuluessa.

Lamavuosina eläkeläistalouksien toimeentulo heikkeni vähemmän kuin muun väestön, mutta kasvun alettua toimeentulon kohentuminen on ollut hitaampaa. 2000-luvun alkaessa eläkeläisväestön käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohti ovat noin 82–90 prosenttia koko väestön keskiarvosta. Eläkeläisten köyhyysriski aleni erityisesti vuosikymmenen alussa, ja on sen jälkeen ollut suunnilleen samalla tasolla kuin muun väestön köyhyysriski. Kansainvälisesti verraten eläkeläisten köyhyysriski on Suomessa matala ja tulonjako melko tasainen. Kuitenkin erityisesti vanhempien eläkeläisten käyttämät sosiaali- ja terveystalvet heikentyivät 1990-luvulla selvästi.

Tutkimus on Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen yhdessä julkaisema, ja se sisältää asiantuntija-artikkeleita eläkepolitiikasta, eläkeläisten toimeentulosta, eläkemenosta ja eläkeläisten palveluista.

Raportit

Raportteja-sarjassa julkaistaan tutkimusprojektien väliraportteja ja muita laajuudeltaan selkeästi rajattuja tutkimuksia ja selvityksiä. Raporteista tutkimustieto on saatavilla helposti ja tiiviissä muodossa.

● Eläkeuudistus ja ikääntyvien työssä jatkamisaikeet

Eila Tuominen (toim.)

Eläketurvakeskuksen raportteja 37 (2004). 198 s.

ISBN 951-691-028-9

ISSN 1238-5948

20 €

Työelämän kasvaneet vaatimukset, tehostunut tulosseuranta, kova työtahti ja epävarmuus työn jatkumisesta saavat työntekijät harkitsemaan varhaista eläkkeelle jäämistä. Varhainen eläkkeelle jääminen on edelleen useimpien työntekijöiden suunnitelmissa sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. 63 vuoden iän jälkeen aikoo jatkaa työssä noin neljäsosa 45–64-vuotiaista palkansaajista. Yrittäjillä jatkamisaikeita on selvästi enemmän kuin palkansaajilla. Osa-aikaeläkkeellä olevat haluavat jäädä kokoaikaiselle eläkkeelle hiukan aikaisemmin kuin koko-aikatyössä olevat tai muuta osa-aikatyötä tekevät. Myös vapaaehtoinen eläkevakuutus ja työnantajan järjestämä

lisäeläketurva osaltaan aikaistavat eläkkeelle jäämistä. Tulokset käyvät ilmi artikkeleista koostuvasta tutkimusraportista, jossa tutkimusaineistoina ovat Eläketurvakeskuksen Joustava eläkeikä -tutkimuksen ja Tilastokeskuksen Työolot 2003 -tutkimuksen aineistot.

● Eläkemenot, -maksut ja -rahasot vuoteen 2075

Peter Biström, Tapio Klaavo, Ismo Risku ja

Hannu Sihvonen

Eläketurvakeskuksen raportteja 36 (2004). 74 s.

ISBN 951-691-027-0

ISSN 1238-5948

10 €

Raportissa esitetään laskelmia Suomen työeläkejärjestelmän kehityksestä pitkällä aikavälillä. Yksityisen sektorin työeläkemenot suhteessa työtuloihin kasvavat nykyises-

tä noin 19 prosentin tasosta 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Tämän jälkeen eläkemenoprosentti kasvaa hitaasti. Julkisen sektorin eläkemenot nousevat 2020-luvulla yli 40 prosenttiin palkkasummasta. Pidemmällä aikavälillä julkisen sektorin menoprosentti alenee ja lähestyy yksityisen sektorin tasoa.

Eläkelajeista vanhuuseläkemeno kasvaa, koska väestö vanhenee. Pitkällä aikavälillä elinaikakerroin vähentää väestön vanhenemisen vaikutusta eläkemenoon oleellisesti.

Yksityisen sektorin palkansaajien osalta työeläkemaksu nousee nykyisestä 21,6 prosentin tasosta noin 6 prosenttiyksikköä 30 vuodessa, tämän jälkeen maksu ei muutu oleellisesti. Eläkevarojen suhde palkkasummaan kasvaa tasaisesti koko laskentajakson ajan.

● Ikääntyvien työmarkkinoilla pysyminen

Juha Rantala ja Antti Romppanen
Eläketurvakeskuksen raportteja 35 (2004). 70 s.
ISBN 951-691-012-2
ISSN 1238-5948
10 €

Suomessa 55–64-vuotiaiden työllisyysaste on kohonnut 1990-luvun puolivälin jälkeen ripeästi ja ylittää jo lamaa edeltävän tason. Onko työllisyysasteiden nopean nousun taustalla suotuisa talouskehitys vai varhaiseläkkeiden ehtojen muuttaminen? Ovatko työttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajojen nosto vähentäneet niiden vetoa ja ohjanneet eläkehakuisuutta osa-aikaeläkkeen piiriin? Millaisia eroja työurien pituudessa on eri väestöryhmien välillä?

Reportissa haetaan vastauksia edellä oleviin kysymyksiin. Siinä on tarkasteltu ikääntyvien työmarkkina-
asemassa 1990-luvulla tapahtuneita muutoksia sekä
yleisten työvoimatilastojen että yksilökohtaisten paneeliaineistojen avulla. Paneeliaineistojen avulla voidaan

seurata eri-ikäisten tilannetta työmarkkinoilla eri suhdannevaiheissa ja arvioida, onko eri aikoina syntyneiden työmarkkina-asemassa oleellisia eroja.

● Current Trends in Disability Pensions in Europe

Proceedings from a seminar held in Helsinki on 8th April 2003

Raija Gould and Sini Laitinen-Kuikka (eds.)
Finnish Centre for Pensions. Reports 34 (2003). 101 pp.
ISBN 951-691-11-02
ISSN 1238-5948
10 €

Eläketurvakeskus järjesti 8.4.2003 työkyvyttömyyseläkkeitä käsittelevän kansainvälisen seminaarin ”Current trends in disability pensions in Europe”. Tämän raporttiin on koottu seminaarissa pidetyt esitykset. Seminaarin pääpuheenvuorossa esiteltiin OECD-maiden vajaakuntoisuus- ja työkyvyttömyyspolitiikkaa käsittelevä vertaileva tutkimus, jossa etsitään uusia työhön integroivan politiikan toimintamalleja. Maakohtaisissa puheenvuoroissa käsiteltiin Britannian, Hollannin ja Ruotsin työkyvyttömyyseläkejärjestelmien viimeaikaisia muutoksia. Esillä olivat mm. Britannian työkyvyttömyysarvioinnin uudistukset, sairausvakuutuksen yksityistäminen Hollannissa ja Ruotsin uudet työkyvyttömyysetuudet. Suomen työkyvyttömyyseläkkeitä koskevassa esityksessä pohdittiin mm. kuntoutuslainsäädännössä esiintyvää työkyvyttömyyden riskin käsitettä.

● Osittain työkyvytön vai osittain työkykyinen?

Tutkimus osatyökyvyttömyyseläkeläisten työssäolosta

Raija Gould, Heidi Nyman ja Mervi Takala
Eläketurvakeskuksen raportteja 33 (2003). 84 s.
ISBN 951-691-10-05
ISSN 1238-5948
10 €

Raportissa tarkastellaan osatyökyvyttömyyseläkeläisten työssäkäyntiä sekä verrataan heidän taustaansa ja työkykyään kokoaikatyössä käyviin, täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä oleviin ja osa-aikaeläkeläisiin. Osatyökyvyttömyyseläkeläiset ovat työn, koulutuksen ja työkyvyn suhteen huonompiosaisia verrattuna kokoaikatyöllisiin ja osa-aikaeläkeläisiin, mutta parempiosaisia verrattuna täyden työkyvyttömyyseläkkeen saajiin.

Lähes kaksi kolmasosaa osatyökyvyttömyyseläkeläisistä on ansiotyössä. Ne, jotka ovat hakeneet suoraan osaeläkettä, ovat suurimmaksi osaksi työssä, kun taas ne, jotka ovat saaneet osatyökyvyttömyyseläkkeen haettuaan täyttä eläkettä, ovat suurimmaksi osaksi pois työstä. Huono työkyky ja aikaisempi työttömyys lisäsivät myös työstä poissaolon riskiä. Tutkimusaineisto kerättiin postikyselyllä kevätkuukaudella 2003.

● Missä iässä eläkkeelle?

Raportti työeläkkeelle siirtymisestä ja sen mittaamisesta

Jari Kannisto, Tapio Klaavo, Juha Rantala ja Hannu Uusitalo
Eläketurvakeskuksen raportteja 32 (2003). 63 s.
ISBN 951-691-05-05
ISSN 1238-5948
10 €

Eläkkeelle siirtymisen myöhentäminen on noussut keskeiseksi eläkepoliittiseksi tavoitteeksi. Raportissa esitellään tämän tavoitteen toteutumisen seurantaan kehitetty uusi mittari: odotettavissa oleva eläkkeellesiirtymisikä (eläkkeellesiirtymisiän odote). Toisin kuin keskiarvoikään ja mediaani-ikään, odotteeseen ei vaikuta väestön ikärakenne. Näin sen avulla voidaan tarkastella ajassa tapahtuvaa muutosta eläkkeellesiirtymisiässä. Vuosina 1996–2002 odote on vaihdellut 58,9 vuoden molemmin puolin (vuonna 2002 58,8 vuotta) työeläkkeelle siirtyneiden joukossa.

● Lakisääteisen työeläkevakuutuksen vakuutustekniikkaa

Jaakko Tuomikoski ja Satu Kilponen
Eläketurvakeskuksen raportteja 31 (2003) 165 s.
ISBN 951-691-01-06
ISSN 1238-5948
10 €

Raportissa esitellään Suomen työeläkejärjestelmää, eri eläkelajeja ja niiden rahoitusperiaatteita. Siinä selvitetään TEL-järjestelmän taustalla oleva eläkkeiden rahastointi sekä matemaattinen laskuperustemalli, jossa määritellään käytettävä korkoutuvuus-, kuolevuus-, työkyvyttömyys- ja perheellisyysmallit. TEL-perusvakuutukselle määrättyjen laskuperusteiden sisältöä käydään lä-

pi selvittäen mm. maksun rakennetta, takaisinlainausta ja vastuuvelan laskentaa. Lisäksi selvitetään eläkeyhtiöiden välistä eläkkeiden maksamisen tasausliikettä sekä yhtiöille määrättyjä vakavaraisuusvaatimuksia ja niiden mukaisesti asiakkaille maksettavien asiakashyvitysten muodostumista. TEL-lisäeläkevakuutuksen laskuperusteet käsitellään pääpiirteittäin.

Lisäksi raportissa esitellään työeläkevakuutusyhtiöiden vuosittain tuloksestaan, riskiliikkeestä ja vakuutusliikkeestä tekemiä analyysyjä ja TEL-vakuutuksen työkyvyttömyyseläkkeen nk. Z-mallin matemaattiset perusteet.

● Varhaiseläkkeet muuttuvat – mutta miten?

Arvioita yksityisalojen eläkkeiden kehittämistä koskevan periaatesopimuksen vaikutuksista.

Mervi Takala ja Hannu Uusitalo (toim.)

Eläketurvakeskuksen raportteja 30 (2002). 66 s.

ISBN 952-9639-98-8

ISSN 1238-5948

10 €

Raportissa pohditaan eläkeuudistuksen yhteydessä varhaiseläkkeisiin tehtyjen muutosten vaikutuksia. Erityisesti arvioidaan sitä, ovatko seuraukset eläkeuudistuksen tavoitteiden mukaisia eli miten ne vaikuttavat ikäänntyneiden työssä jatkamiseen.

Työttömyyseläkkeiden suuresta määrästä johtuen varhaiseläkeuudistuksen merkittävimmät vaikutukset johtuvat työttömyyseläkkeen lakkauttamisesta ja työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden alaikärajan korottamisesta kahdella vuodella. Tämän seurauksena ikäänntyneiden työttömäksituloaste alenee ja työllisyys kohoaa. Osa-aikaeläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen ikärajan nosto lisää myös työssä jatkamista. Yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttamisella on samansuuntainen, mutta lukumääräisesti pienempi vaikutus.

● Julkista vai yksityistä?

Eläketulon rakenteen ja tason kansainvälinen vertailu.

Tiina Mäkinen

Eläketurvakeskuksen raportteja 29 (2002). 110 s.

ISBN 952-9639-97-X

ISSN 1238-5948

10 €

Raportissa kartoitetaan Luxembourg Income Study (LIS) -aineiston avulla eläkeläisten tulorakennetta ja eläketurvan tasoa 10 OECD-maassa vuonna 1995. Eläkeläistaloudet on iän perusteella jaettu neljään luokkaan. Perhetyyppin vaikutus tuloihin on otettu huomioon. Yksinasuvien eläkeläismiesten ja -naisten tulomuodostusta verrataan eläkeläispariskuntien tulorakenteeseen.

Tulorakennevertilu kuvaa ansiotulojen, omaisuustulojen, lyhytaikaisten tulonsiirtojen, lakisääteisten eläkkeiden ja yksityisten lisäeläkkeiden osuutta eläkeläistalouden bruttotuloista. Eläketurvan tasotarkastelussa kokonaiseläketulon ohella analysoidaan lakisääteisen eläketurvan ja yksityisten lisäeläkkeiden tasoa. Eläketurvan keskimääräistä tasoa tarkastellaan perhetyyppittäin valtuuttakurssivertailun ja ostovoimapariteettilaskelmien avulla.

● Ikäänntyvien työttömyys ja työttömyyseläke

Juha Rantala

Eläketurvakeskuksen raportteja 28 (2002). 73 s.

ISBN 952-9639-93-7

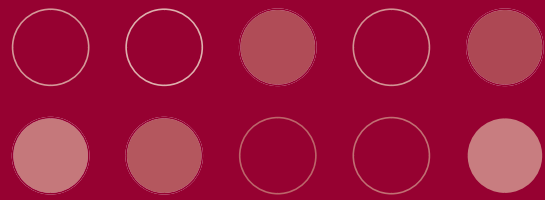
ISSN 1238-5948

10 €

Raportissa tarkastellaan ikäänntyvän väestön työttömyyden laajuutta viime vuosikymmenellä. Erityistä huomiota kiinnitetään työttömyyseläkeputken käyttöön. Tutkimus-

aineistona käytetään Tilastokeskuksen yksilötason seuranta-aineistoa. Tulosten mukaan työttömyyseläkeputki-järjestelyllä on ikääntyvien työttömyyttä lisääviä piirteitä. Putki-ikäisillä on koko 90-luvun ollut selvästi korkeampi riski tulla työttömäksi kuin heitä nuoremmilla. Vuonna 1997 toteutettiin työttömyyseläkeputken alaikärajan korotus 53 vuodesta 55 vuoteen. Korotuksen jälkeen putken ulkopuolelle jääneiden työttömäksi tulon riski alentui selvästi. Myös ikääntyvien uudelleen työllistymistä työttömyyseläkeputki on ehkäissyt, sillä työllistymisen todennäköisyys laski voimakkaimmin heti putken alaikärajan jälkeen.

Yrityksille putki on tarjonnut keinon vähentää tai uudistaa työvoimaansa ja ikääntyville se on tarjonnut vakaan ja kohtuullisen toimeentulon työelämän ulkopuolella. Raportin mukaan ikääntyvien työttömyysongelman syyt ovat merkittävässä määrin seurausta myös muista kuin työttömyyseläkeputkesta johtuvista syistä. Työttömyyseläkeputki on ollut köyhyyttä ja taloudellista epätaasa-arvoa vähentävä keino.

Monisteet

Monisteita-sarjassa julkaistaan työpapereita, selvityksiä ja esitelmiä. Sarjan avulla tieto ajankohtaisista selvityksistä saadaan nopeasti eläkeasioista kiinnostuneiden lukijoiden käyttöön.

● Kansalliset kehitysohjelmat, työhyvinvointi ja ikääntyvien työssä pysyminen

Simo Forss

Eläketurvakeskuksen monisteita 51 (2004). 31 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Monisteessa tarkastellaan kolmen työelämän kehittämiseen liittyvän kehitysohjelman tuloksia. Tarkasteltavat ohjelmat ovat Työelämän kehitysohjelma, Kansallinen ikäohjelma ja Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpiteohjelma. Ohjelmat tähtäävät ikääntyvien työssä jatkamisen vahvistamiseen. Ohjelmien sisältöä ja tuloksia tarkastellaan työhyvinvoinnin eri osatekijöiden suhteen. Näitä osatekijöitä ovat työyhteisöjen toimintatavat, työolosuhteet ja työprosessit, ammattitaito ja osaaminen, työkyky ja jaksaminen sekä ikääntyvien asema. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, millaisia yhteyksiä eri hyvinvointitekijöillä on ikääntyvien työssä pysymiseen.

● Työnantajat ja joustava vanhuuseläke

Eila Tuominen, Mervi Takala ja

Kristiina Tuominen

Eläketurvakeskuksen monisteita 51 (2004). 58 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Joustava vanhuuseläkejärjestelmä nähdään useimmilla työpaikoilla myönteisenä muutoksena. Työnantajien arvioiden mukaan noin puolessa toimipaikoista useimmat työntekijät voisivat jatkaa 65 vuoden ikään asti ja noin viidesosassa toimipaikoissa useimmat voisivat jatkaa 68 vuoden ikään asti. Työnantajat ja joustava vanhuuseläke -raportissa tarkastellaan työnantajien arvioita vanhuuseläkeuudistuksesta, ikääntyneiden työllistämisestä ja työssä jatkamismahdollisuuksista sekä työssä jatkamista tukevista toimenpiteistä työpaikoilla. Aineisto kerättiin puhelinhaastatteluna kesällä 2004. Haastattelut suoritti Tilastokeskus. Toimipaikkoja tutkimusaineistossa on 1 930.

● Mielenterveys ja työkyvyttömyyseläkkeet

Raija Gould ja Heidi Nyman
Eläketurvakeskuksen monisteita 50 (2004). 40 s.
ISSN 1238-4984
5 €

Monisteessa tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeiden ja erityisesti mielenterveyseläkkeiden kehitystä viime vuosina. Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus väheni 1990-luvulla, mutta vuosikymmenen lopulla alkavuus kääntyi loivaan kasvuun. Eläkkeiden perusteena olevien sairausryhmien suhteelliset osuudet ovat muuttuneet siten, että mielenterveyssyiden merkitys on korostunut. Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuuden ja sairausryhmien painotuksen muutokset liittyvät suurtyöttömyyteen, pitkäaikais-työttömien toimenpideohjelmiin, työelämän ja muun elämänpiiriin kuormituksen vaikutuksiin sekä sairastavuuden muutoksiin.

● Mikä askarruttaa ikääntyviä eläketurvassa?

Joustava eläkeikä -tutkimuksen avovastauksiin perustuva selvitys

Kristiina Tuominen
Eläketurvakeskuksen monisteita 49 (2004). 32 s.
ISSN 1238-4984
5 €

Monisteeseen on koottu Joustava eläkeikä -tutkimuksen avovastausten keskeiset viestit. Selvityksen mukaan eläkeikää lähestyvät työntekijät kokevat joustavan vanhuuseläkeiän myönteisenä asiana. Toisaalta eläkeikärajat koetaan liian korkeiksi. Raskaista töistä haluttaisiin päästä aikaisemmin eläkkeelle.

Eläketiedotukseen ja -neuvontaan on selvityksen mukaan suuri tarve. Monet pitävät eläkeuudistusta vaikeaselkoisena. Tietoa haluttiin mm. siitä, ketä eläkeuudis-

tus koskee, kannattaako jatkaa työssä ja miten eläkeputkessa olevien käy. Työssä jatkamisen tukemiseksi toivotaan paitsi työpaikan tukea myös lisälomia, vapaita ja kuntoutusta.

● Yrittäjyyden alkavuus vuosina 1988–2000

Raili Hyrkkänen
Eläketurvakeskuksen monisteita 48 (2004). 44 s.
ISSN 1238-4984
5 €

Selvityksessä tarkastellaan yrittäjyyden alkavuutta 1988–2000. Siinä selvitetään myös yrittäjyyden kestoa eli kuinka suuri osa yrittäjistä lopettaa alle kahden vuoden yrittämisen jälkeen ja kuinka suuri osa jatkaa pitempään. Tarkastelun kohteena on myös se, miten nykyiset uudet yrittäjät eroavat entisiin verrattuna mm. aloitusiän, koulutustaustan, edeltävän työmarkkina-aseman ja asuinpaikan sekä yrittäjän toimialan suhteen. Aineistona käytettiin Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoa.

● Osa-aikaeläkeläisten eläkkeet ja ansiot

Mervi Takala
Eläketurvakeskuksen monisteita 47 (2004). 35 s.
ISSN 1238-4984
5 €

Monisteessa tarkastellaan osa-aikaeläkemenoa, osa-aikaeläkeläisten keskieläkkeitä ja osa-aikaeläkeläisten omia arvioita taloudellisesta tilanteestaan sekä verrataan osa-aikaeläkeläisten ansioita kokoaikatyössä käyvien ansioihin.

Keskimääräiset osa-aikaeläkkeet ovat laskeneet viimeisen kymmenen vuoden aikana, korkeimmillaan kes-

kieläkkeet olivat vuosina 1991–92. Naisten osa-aikaeläke on pysynyt noin 70 %:ssa miesten keskieläkkeestä.

Joka kolmas osa-aikaeläkkeellä oleva arvioi toimeentulonsa hyväksi, joka kymmenes huonoksi. Miehet arvioivat osa-aikaeläkeaikaisen toimeentulonsa useammin hyväksi kuin naiset.

Osa-aikaeläkeläisten nykyistä työtä vastaavan kokoaikatyön palkat arvioitiin eläkkeen ja työajan perusteella. Näin saatuja palkkoja verrattiin kokoaikatyössä käyvien palkkoihin. Ero ei ole suuri eli osa-aikaeläkeläiset muistuttavat palkkojen puolesta samanikäisiä palkansaajia.

● Työeläkejärjestelmän rahoitus ja muuttuva taloudellinen ympäristö

Tarmo Valkonen

Eläketurvakeskuksen monisteita 46 (2004). 54 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Julkaisussa käydään läpi eläkejärjestelmän rahoitukseen kohdistuvia muospaineita, kuvataan käynnissä olevaa kansainvälistä ja suomalaista tutkimusta ja pohditaan tulevia tutkimustarpeita. Näkökulmana on Suomen yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän rahoituksen tulevaisuus. Katsauksen mukaan Suomessa on tarvetta tutkimuksen lisäämiseen juuri rahoitukselliseen kestävyteen liittyvissä kysymyksissä, kuten riskien arvioinnissa ja niihin varautumisessa, sekä järjestelmän eri osien kannustinvaiikutuksissa. Lisäksi julkaisu suosittaa muiden maiden uudistuskeskustelun ja analyysien seuraamista.

● Joustava eläkeikä -tutkimus

Esiraportti joustavien ikärajojen valintatilanteeseen vuosina 2005–2007 tulevasta yksityisalojen palkansaajista

Eila Tuominen ja Janne Pelkonen

Eläketurvakeskuksen monisteita 45 (2004). 67 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Yksityisalojen vanhimpia työntekijöitä koskevan kyselyn perusteella on arvioitavissa, että eläkkeelle jääminen myöhentyy ikävälillä 60–62 vuotta. Yli puolet joustavan eläkeiän valintaoikeuden piiriin ensivaiheessa tulevista työntekijöistä jatkaa työssä vähintään 63 vuoden ikään asti. Kolmasosa arvelee jäävänsä eläkkeelle 63 vuoden iässä ja runsas neljäsosa aikoo jatkaa työssä tätä pitempään. Raportissa esitetään ensimmäiset tulokset Eläketurvakeskuksen ja Työeläkevakuuttajat TELA:n Joustava eläkeikä -tutkimusaineistosta. Tutkimus tehtiin kyselynä yksityisaloilla ja kunta-alalla työssä oleville vuosina 1940–1945 syntyneille henkilöille. Esiraportin tarkastelut on rajattu yksityisalojen palkansaajiin.

● Ikästereotyytiat metalliteollisuuden ja kaupan työyhteisöissä

Seppo Karisalmi

Eläketurvakeskuksen monisteita 44 (2003). 22 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Ikästereotyytiat ovat ikääntyneiden työntekijöiden työntekeä koskevia yleistyksiä. Niihin liittyy usein ikääntyviä työntekijöitä syrjivä asenne. Tämän tutkimuksen aineistona olivat metalliteollisuuden ja vähittäiskaupan toimialojen toimipaikkojen henkilöstöt vuonna 1998. Tulosten mukaan henkilöstöissä esiintyi ikääntyvistä työntekijöistä stereotyyppisiä käsityksiä, jotka koskivat työsuoritus-

ta ja yhteistyötaitoja. Käsitykset olivat johdonmukaisesti ikääntyviä suosivia ja eri toimialojen välillä ei esiintynyt eroja käsitysten voimakkuudessa. Myönteiset käsitykset ikääntyvistä työntekijöistä voivat osaltaan edistää henkilöstön työssä pysymistä työuran loppupuolella.

● Uusien yrittäjien työtulon kehitys

Raili Hyrkkänen
Eläketurvakeskuksen monisteita 43 (2003). 51 s.
ISSN 1238-4984
5 €

Tutkimusjoukkona olivat vuosina 1989–90 ja 1994–95 YEL-vakuutuksen ottaneet henkilöt, jotka jatkoivat yritys-toimintaa vuonna 1997. Tutkimuksen kohteena ovat yrittäjien työtulot.

Yrittäjien työtuloja tarkasteltiin yrittäjyyttä edeltäneen työmarkkina-aseman, sukupuolen, aloitusiän, toimialan ja koulutustason mukaan. Sekä vuosina 1989–90 että 1994–95 aloittaneet, ennen yrittäjyyttä työllisenä olleet, pääsivät yrittäjänä suurempiin työtuloihin kuin aiemmin työttömyyttä kokeneet. Naisyrittäjien työtulot jäivät miesyrittäjien työtuloja pienemmiksi. Suurimman tulojen pudotuksen kokivat korkea-asteen tutkinnon suorittaneet.

Tutkimuksessa verrattiin myös työtulojen kehitystä ja YEL-työtulon vastaavuutta. Tulokset osoittavat, että lama-vuosien jälkeen miesyrittäjien työtulojen kasvaessa YEL-työtulo ei noussut vastaavassa määrin. Naisyrittäjien työtulot jäivät lamavuosina jopa YEL-työtuloa alemmiksi ja sen jälkeinen nousu vaatimattomaksi.

● Eläkeläiset tulonjaossa

Tiina Mäkinen
Eläketurvakeskuksen monisteita 42 (2003). 24 s.
ISSN 1238-4984
5 €

Tutkimuksen tehtävänä oli verrata eläkeläisten taloudellista asemaa suhteessa muuhun väestöön. Tätä valotehtaan tarkastelemalla, miten eläkeläistaloudet sijoittuvat eri tuloluokkiin verrattuna koko väestöön ja kuinka paljon heitä on erityisesti kaikkein pienituloisimpien joukossa.

Toisena tavoitteena on tulorakenne- ja tulonjakoanalyysien avulla arvioida eläkeläisväestön heterogeenisyyttä. Monisteessa selvitetään, miten yksinasuvien eläkeläismiesten ja -naisten tulonmuodostus ja asema tulonjaossa poikkeavat eläkeläispariskuntien tilanteesta.

Aineisto pohjautuu Luxembourg Income Study (LIS)-tietopankin tulotietoihin vuosilta 1985 ja 1995. Tarkastelussa ovat Suomen lisäksi mukana Australia, Iso-Britannia, Kanada, Yhdysvallat, Saksa, Norja, Ruotsi ja Tanska.

● Arvio yksityisalojen työeläkeuudistuksen sukupuolivaikutuksista

Eila Tuominen
Eläketurvakeskuksen monisteita 41 (2002). 32 s.
ISSN 1238-4984
5 €

Sukupuolivaikutusten arviointi liittyi ensimmäisen kerran lakiesitykseen yksityisalojen työeläkelakien uudistuksessa. Tämän arvioinnin mukaan uudistuksella turvataan tasa-arvovaikutuksiltaan toimiva järjestelmä. Lainvalmistelua varten tuotetut selvitykset ja laskelmat osoittivat, että uusi työuramalli ei synnytä epätasa-arvoa sukupuolten välille. Siinä ei myöskään ole sellaisia yksittäisiä piirteitä, jotka olisivat pulmallisia sukupuolten tasa-arvon kan-

nalta. Kun otetaan huomioon palkattomia aikoja koskevat uudistukset ja kansaneläkelain muutosten vaikutukset sukupuolten eläketurvaan, uudistus pitkällä aikavälillä tasoittaa naisten ja miesten välistä eläke-eroa.

● Arvioita työmarkkinajärjestöjen sopiman yksityisalojen eläkeuudistuksen vaikutuksista

Työryhmäraportti

Eläketurvakeskuksen monisteita 40 (2002). 44 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Monisteessa selvitetään työmarkkinajärjestöjen eläkesopimuksen mukaisen työuramallin vaikutuksia yksilötasolla ja työeläkemenojen ja -maksujen kannalta. Lisäksi esitellään vaikutuksia esimerkkilaskelmien valossa ja kuvataan myös elinaikakertoimen vaikutusta. Tulosten mukaan eläkemaksujen kasvu taittuu noin vuonna 2030. Työuramalli parantaa eläkkeitä nykyiseen verrattuna, mihin vaikuttaa mm. työurien pidentyminen. Ammattitarkastelu ei tuonut esiin suuria eroja eri ammattiryhmien välille.

● Työmarkkinajärjestöjen sosiaalipakettiin liittyvä eläkepalkkaselvitys

Ennakkoraportti

Työryhmäraportti

Eläketurvakeskuksen monisteita 39 (2002). 42 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Selvityksen tavoitteena on arvioida työmarkkinajärjestöjen marraskuussa 2001 tekemän eläkesopimuksen vaiku-

tuksia eläkkeisiin yksilötasolla ja työeläkejärjestelmän kustannuksiin. Aineistona on vuonna 1998 työeläkkeelle siirtyneet palkansaajat. Tulosten mukaan sopimuksen astuttua täysin voimaan, eläkkeisiin tulisi tuntuvia korotuksia. Niitä, joiden eläke parani enemmän kuin viisi prosenttia, oli yli 70 prosenttia koko tutkitusta joukosta nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Ammattitarkastelun mukaan kaikissa ammateissa on moninkertainen määrä voittajia menettäjiin verrattuna.

● Työkyvyttömyyseläkkeet 1990–2001

Raija Gould ja Heidi Nyman

Eläketurvakeskuksen monisteita 38 (2002). 45 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Julkaisussa kuvataan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ja työkyvyttömyyseläkkeelle vuosittain siirtyvien määrällistä kehitystä. Työkyvyttömyyseläkeläisten väestöosuus on pienentynyt kahden viime vuosikymmenen aikana. Työkyvyttömyyseläkkeiden hakemisalttius ja alkuvuus pienenevät 1990-luvulla, joskin aivan vuosikymmenen lopulla ne kääntyivät lievään kasvuun. Mielenterveyden häiriöt ovat nousseet suurimmaksi uusien työkyvyttömyyseläkkeiden perusteena olevaksi sairausryhmäksi. Monisteessa tarkastellaan lisäksi osatyökyvyttömyyseläkkeitä, kuntoutustukia ja eläkehakemusten hylkäyksiä. Monisteeseen sisältyy taulukko-osa yksityisen ja julkisen sektorin työkyvyttömyyseläkeratkaisuista.

● Nuorten työtulot ja koulutus

Kati Ahonen

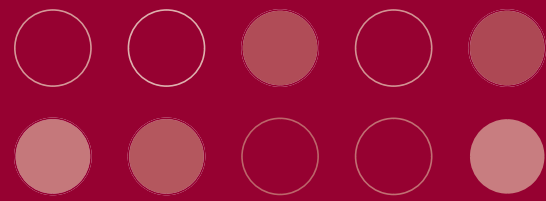
Eläketurvakeskuksen monisteita 37 (2002). 29 s.

ISSN 1238-4984

5 €

Monisteessa kuvataan työssäkäyvien nuorten keskipalkkausipalkan kehitystä 1990-luvun laman aikana. Laman seurauksena vähän koulutettujen nuorten työllisten palkkataso laski eniten. Laman aikana kasvoi myös vähän koulutettujen nuorten työttömyys, mikä on ohjannut heitä opiskelemaan. Laman jälkeen nuorten ja aikuisten väliset palkkaerot ovat kaventuneet, selvimmin korkeasti koulutettujen keskuudessa.

Palkkaerot sektoreittain osoittavat, että kunnissa nuorten ja aikuisten erot palkoissa olivat muita sektoreita alhaisemmat johtuen aikuisten alhaisemmasta palkkatasosta muihin sektoreihin verrattuna. Valtion keskipalkat olivat lähes TEL-alojen tasolla. TEL-aloilla nuorten keskipalkat ovat laman jälkeen hieman laskeneet.

Working Papers

Sarjassa julkaistaan mm. kansainvälisissä kokouksissa pidettyjä englanninkielisiä esitelmiä. Niiden ohella sarjassa on tieteellisiä artikkeleita, jotka myöhemmin pyritään julkaisemaan kansainvälisissä aikakauskirjoissa.

● Funding and Portfolio Management in the Finnish Earnings-Related Pension Scheme

Seija Ilmakunnas and Reijo Vanne
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 11 (2004). 33 pp.
ISBN 951-691-030-0
ISSN 1795-2697
5 €

The main focus of this paper is on the Finnish application of pension pre-funding. The main private sector earnings-related pension schemes were introduced in 1962, and from the very beginning partial pre-funding and the decentralized operation of the system were important features of the system. It is of the defined benefit type, and returns on the investments have an effect on the

contribution rate. The higher is the rate of return, the lower is the part of the benefits that is to be financed on a PAYG basis. The institutions running the system are regarded as part of the public sector in national accounts, and the Finnish public pension wealth is one of the largest in the world in relative terms. Despite partial funding and benefit reforms, a contribution rate increase of nearly 6 percentage points is estimated to be necessary in 30 years in the private sector schemes. The private sector contribution rate pressure is the main source of criticism concerning sustainability in a strict sense. Another future challenge is to maintain the exceptional system based both on solidarity principles and on decentralized administration and portfolio management in the regulatory environment of the EU.

● Gender Mainstreaming in the Finnish Pension Reform 2005

Eila Tuominen
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 10 (2004). 22 pp.
ISBN 951-691-024-6
ISSN 1795-2697
5 €

In the reading of the Government Bill, it was considered important to investigate whether the 2005 pension reform has any disadvantageous effects in terms of gender equality. In the assessment, attention was paid to the new method of calculating pensions, the implementation of a flexible retirement age, the calculation of the projected pensionable service in disability pensions, the introduction of a life expectancy coefficient, and the amendments to the provisions on unpaid periods in the private-sector earnings-related pension acts.

In summary, on the basis of the assessments, the new career model of the earnings-related pension scheme does not create gender inequality. On the contrary, the reform will safeguard a functional scheme in terms of equality impacts.

● Not So Voluntary Retirement Decisions? Evidence from a Pension Reform

Tuulia Hakola and Roope Uusitalo
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 9 (2004). 28 pp.
ISBN 951-691-025-4
ISSN 1795-2697
5 €

Firms may encourage their workers to retire early, as early retirement can be a "soft" way to renew or to reduce the

work force. Experience-rating the cost of early retirement produces incentives for firms to avoid the lay-offs of the aged. Using a natural experiment, it is shown that this experience-rating actually does reduce the lay-offs of the older workers. As unemployment occurring late in a career generally leads to early retirement, the experience-rating then also reduces early retirement. The goals of increasing the employment rates of the older workers could therefore be supported by experience-rating the early retirement costs.

● Effective Retirement Age in the Earnings-Related Pension Scheme in 1996–2003

Jari Kannisto
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 8 (2004). 23 pp.
ISBN 951-691-022-X
ISSN 1458-753X
5 €

The aim of pension policy in Finland is to postpone the effective retirement age, which means that a smaller proportion of the age group near the general retirement age, would retire early than previously. In the Finnish Centre for Pensions it has been developed a new indicator, the expected effective retirement age, to follow up the average effective retirement age. The indicator resembles the calculation of life expectancy.

According to this new indicator, the average retirement age is less than 59 years. There has been no significant change in recent years.

● Age-Wage Profiles for Finnish Workers

Kalle Elo and Janne Salonen
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 7 (2004). 49 pp.
ISBN 951-691-021-1
ISSN 1458-753X
5 €

The study applies the time-series methods to estimate and forecast age-earnings profiles for Finnish workers, based on the data considering the 15–65 year old workers insured under the Employees' Pensions Act. The aim is to find suitable models to describe the change in those profiles from mid-1960's to these days and then use that information to make forecasts for the future. The results show that the average earnings of women have grown faster than the average earnings of men, which has narrowed the gap between genders. Assuming that the past trend will continue, forecasts indicate that the gender gap in earnings will keep narrowing in the future, too. This result follows because men's average earnings will grow slower and women's earnings faster than the earnings and salary index.

● Longevity Is Increasing - What about the Retirement Age?

Christina Lindell
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 6 (2004). 31 pp.
ISBN 951-691-000-9
ISSN 1458-753X
5 €

Life expectancy has continued to increase for a very long time. When considering long-term pension expenditure a key factor is whether this trend is continuing, slowing

down or stopping. The aim of the paper is to sort out technical alternatives of adjusting the retirement age to the changes in life expectancy. The main focus is on old-age pensions.

The theoretical background to the method of adjusting pensions to changes in longevity is presented and recalculation of the adjustment factor using either observed or projected mortality rates is discussed.

The Finnish statutory earnings-related pension scheme reform is presented in brief but the main focus is on the chosen method of adjusting pensions to changes in longevity.

● Pension Policy Responses to Changing Division of Labour within the Family

Sini Laitinen-Kuikka and Eila Tuominen
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 5 (2003). 43 pp.
ISBN 951-691-09-04
ISSN 1458-753X
5 €

Over the last decades, female employment rates have increased considerably and the family institution has changed in many ways. This paper examines how pension policy makers have responded to these challenges in different EU member countries. The relationship between the changing division of labour within the family and pension provision is discussed in the context of different welfare state regimes. Significant differences were found in the changes concerning both the family institution, especially women's labour market participation and the responses of pension policy to these changes. The most distinct differences are seen on the north-south axis of the welfare states. It proved that countries representing different welfare state regimes have developed modern solutions to changed needs and risk patterns, responding to the phase of modernisation in society.

● From Early Exit Culture to the Policy of Active Ageing – the Case of Finland

Raija Gould and Laura Saurama
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 4 (2003). 38 pp.
ISBN 951-691-06-02
ISSN 1458-753X
5 €

The paper focuses on the signs of change from the policy promoting early retirement to the policy promoting staying at work. The different phases in the development of early exit arrangements are outlined, and subsequent programmatic changes, which culminated in the pension reform at the beginning of the new millennium, are discussed. Furthermore, a separate section is devoted to the various national work promoting programs. Besides analysing policy lines the outcome of the early/late exit policy is also looked at from the perspective of the individual. The paper concludes that the change in the early exit programs has been accompanied by change in the social and political environment creating a growing consensus on the importance of increased longevity in working life. The notion of early exit as a social right has shifted to a paradigm, which highlights work as a duty in an individually flexible context.

The paper is published in Maltby T, Mirabile ML, de Vroom B, Øverby E (eds.) Ageing and the Transition to Retirement. A Comparative Analysis of European Welfare States. Ashgate 2003.

● Predictive Distribution of Adjustment for Life Expectancy Change

Juha Alho
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 3 (2003). 25 pp.
ISBN 951-691-00-09
ISSN 1458-753X
5 €

An increase in life expectancy can put strain on the finances of a defined-benefit pension system. A possible way to alleviate the effect is to adjust the levels of pensions to changes in life expectancy. However, as future development of life expectancy cannot be predicted without error, we can only assess the possible risks probabilistically. A predictive distribution for adjustment factors is derived in the Finnish setting. The distribution indicates that by year 2050 we can expect an adjustment factor of 0.87. The width of an 80 % prediction interval is 20 percentage points, if past volatility of mortality is used as a guide.

● Early Exit from the Labour Market through the Unemployment Pathway in Finland.

Helka Hytti
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 2 (2002). 40 pp.
ISBN 952-9639-95-3
ISSN 1458-753X
5 €

The focus of the study is on patterns of early exit from the labour market in Finland with a special emphasis on the unemployment pathway. The period under review extends from the early 1980s to the turn of the century. The data for the study were obtained from individual-

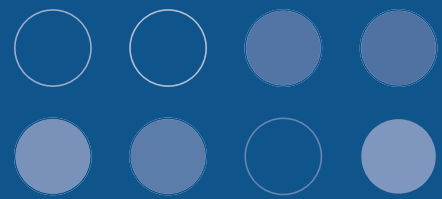
level files formed by combining census data with statistical registries of social security. The study takes a comparative macro-level approach, with comparisons being made between different periods of time. The results are interpreted primarily from the point of view of the connection between early exit, increasing economic openness and structural change in society. In the deep economic recession of the 1990s the rate of exit was highest in the branches with primarily a domestic focus, which were hardest hit by the recession. The exit rates were remarkably high also in the previously public-sector branches recently opened to competition. After the recession, in 1996–1998, adjustments to international competition seemed to explain a great deal of early exit behaviour through the unemployment pathway.

● The Finnish Generational Accounting Revisited

Reijo Vanne
Finnish Centre for Pensions.
Working Papers 1 (2002). 32 pp.
ISBN 952-9639-94-5
ISSN 1458-753X
5 €

One of the special features of the Finnish economy has turned out to be a high real growth rate and employment volatility. Another special feature is that a large share of public wealth is invested in domestic and foreign financial markets. The consequences of these features for generational accounting are shown and discussed. The intertemporal balance has improved remarkably according

to generational accounting results of the year 2000 compared to the results of the year 1995. The improvement is due to favourable macroeconomic development as well as ambitious fiscal policy. However, part of the improvement is based on the soared market values of assets, firm profits and capital income taxes. The paper raises the question how to handle highly volatile variables in generational accounting.

Tilastot

Tilastoja tuotetaan ja julkaistaan eläketurvan kehittämisen, seurannan ja toimeenpanon tueksi. Tilastoja tehdään Suomen eläkejärjestelmästä, niin kansallisiin kuin kansainvälisiin tarpeisiin, tarvittaessa yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Tilastot ovat Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla www.etk.fi > Julkaisut > Tilastot.

● Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2003

**Statistik över pensionstagarna
i Finland 2003**

**Statistical Yearbook of Pensioners
in Finland 2003**

Suomen virallinen tilasto

Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos. 137 s.
ISSN 1795-5165 (Suomen virallinen tilasto)
ISSN 0780-3028 (Tilasto Suomen eläkkeensaajista)
ISSN 1795-522X (Internet)

Julkaisu sisältää aikasarjoja ja tilastointivuotta koskevia tietoja kaikista Suomesta eläkettä saavista sekä heidän kokonaisaläketurvastaan. Mukana ovat kaikki työ- tai kansaneläkettä saavat. Kokonaisaläkkeet sisältävät myös työ- tai kansaneläkettä saavien mahdolliset tapaturma- ja liikennevakuutus- sekä sotilasvamman ja sotilastapaturmalakien mukaiset eläkkeet. Julkaisun taulukot on jaettu kolmeen osaan: ensimmäinen osa käsittelee vuoden lopussa eläkettä saavia, toinen osa vuoden aikana eläkkeelle siirtyneitä ja kolmas osa eläkemenoa. Taulukot sisältävät tietoja kaikista eläkkeensaajista se-

kä erikseen tietoja Suomessa ja ulkomailla asuvista eläkkeensaajista. Suomessa asuvista eläkkeensaajista on myös maakuntakohtaista tietoa sekä tietoja eläkkeensaajien osuudesta koko maan väestöstä. Julkaisu on kolmikielinen (suomi, ruotsi, englanti).

Julkaistaan tilastointivuotta seuraavan vuoden syyskuussa. Ensimmäinen tilasto on vuodelta 1981. Vuodesta 2003 lähtien julkaistaan Suomen virallisen tilaston sarjassa.

● Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain 2003

Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos. 123 s.
ISSN 1238-1004

Julkaisu sisältää tietoja kaikista Suomesta eläkettä saavista sekä eläkemenosta kunnittain ja maakunnittain. Mukana ovat kaikki työ- tai kansaneläkettä saavat. Tilasto sisältää tietoja eläkkeensaajien lukumääristä, väestöosuuksista, keskimääräisistä kokonaisaläkkeistä ja eläkkeiden suuruusjakaumista. Kokonaisaläkkeet sisältävät

myös työ- tai kansaneläkettä saavien mahdolliset tapaturma- ja liikennevakuutus- sekä sotilasvamman- ja sotilastapaturmalakien mukaiset eläkkeet.

Julkaistaan tilastointivuotta seuraavan vuoden syyskuussa. Ensimmäinen tilasto on vuodelta 1993.

● Suomen työeläkkeensaajat vuonna 2003

Eläketurvakeskus, Kuntien eläkevakuutus ja Valtiokonttori. 81 s.
ISSN 1455-6928

Julkaisu sisältää tietoja työeläkkeensaajista ja työeläkkeelle siirtyneistä. Julkaisu sisältää tietoja myös työeläkevakuutetuista. Lisäksi julkaisussa on tietoja työeläkemenoista, ulkomaille maksetuista eläkkeistä, EU-ETA-eläkkeistä sekä työeläkekuntoutuksesta. Tiedot kattavat koko työeläkejärjestelmän (sekä yksityisen että julkisen sektorin).

Julkaistaan tilastointivuotta seuraavan vuoden lokakuussa. Ensimmäinen tilasto on vuodelta 1996.

● Taskutilasto/Fickstatistik/ Pocket Statistics 2004

Eläketurvakeskus. 17 s.
ISSN 1235-6808 suomenkielinen
ISSN 1236-6463 på svenska
ISSN 1235-7480 in English

Taskutilastoon kootaan pääosin muissa julkaisuissa esitettyä tietoa. Siinä on tietoja mm. koko sosiaalimenosta ja väestöstä. Lisäksi siinä on tietoja työeläkevakuuttamisesta ja työeläkevakuutetuista sekä eläkemenoista, eläkkeensaajista ja eläkkeelle siirtyneistä. Julkaistaan suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä.

Julkaistaan vuosittain kesäkuussa. Ensimmäinen tilasto on vuodelta 1992.

● Neljännesvuositietoja yksityisen sektorin eläkkeistä

Eläketurvakeskus. 14 s.
ISSN 0781-9080

Tilasto sisältää tietoja vuosineljänneksen lopussa voimassa olleiden, alkaneiden ja päättyneiden yksityisen sektorin eläkkeiden lukumääristä ja keskimääräisistä eläkkeistä. Lisäksi siinä on tietoja yksityisen sektorin eläkemenoista.

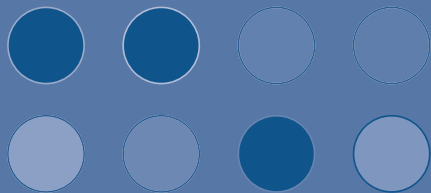
Julkaistaan tilastointikautta seuraavan kuukauden lopulla. Ensimmäinen tilasto on vuodelta 1977.

● Kuukausitietoja yksityisen sektorin eläkkeistä

Eläketurvakeskus. 2 s.
ISSN 0781-9730

Tilasto sisältää tietoja kuukauden lopussa voimassa olleiden yksityisen sektorin eläkkeiden lukumääristä, keskimääräisistä eläkkeistä sekä maksussa olevasta eläkemannasta.

Julkaistaan tilastointikuukautta seuraavan kuukauden lopulla. Ensimmäinen tilasto on joulukuulta 1984.

Tilastoraportit

Tilastoraportit-sarjassa julkaistaan säännöllisesti ilmestyviä suppeahkoja tilastoja. Sarjassa julkaistaan myös ajankohtaisia erillisselvityksiä. Tilastoraportit ovat Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla www.etk.fi > Julkaisut > Tilastot.

● Yksityisen sektorin työsuhdetilastot vuonna 2003

Eläketurvakeskuksen tilastoraportti 7/2004. 47 s.
ISSN 1459-3823

Raportti sisältää tietoja yksityisen sektorin työeläkelakien mukaisista työ- ja yrittäjäsuhteista sekä näiden lakien mukaisissa työsuhteissa työskennelleistä ja yrittäjätoimintaa harjoittaneista. Tilastossa ovat mukana tarkasteluvuonna näiden lakien piirissä työskennelleiden lisäksi myös henkilöt, jotka ovat kartuttaneet eläketurvaansa yksityisellä sektorilla ennen tilastointivuotta. Raportissa on lisäksi tietoja yksityisellä sektorilla eläketurvaa kartuttaneiden ansioon suhteutetuista työttömyyspäivärahoista, työeläkelisään oikeuttavista kuntoutus- ja koulutuspäivistä sekä kuolleisuudesta.

Raportti julkaistaan tilastointivuotta seuraavan vuoden marraskuussa. Vastaavia tietoja on julkaistu vuodesta 1981 lähtien.

● Yksityisen sektorin piiriin kuuluvat 1-vuotisikäluokittain vuonna 2003

Eläketurvakeskuksen tilastoraportti 6/2004. 25 s.
ISSN 1459-3823

Raportti sisältää tietoja yksityisen sektorin työeläkelakien mukaisissa työsuhteissa työskennelleistä ja yrittäjätoimintaa harjoittaneista 1-vuotisikäluokittain. Tilastossa ovat mukana tarkasteluvuonna näiden lakien piirissä työskennelleiden lisäksi myös henkilöt, jotka ovat kartuttaneet eläketurvaansa yksityisellä sektorilla ennen tilastointivuotta.

Raportti julkaistaan tilastointivuotta seuraavan vuoden marraskuussa. Vastaavia tietoja on saatavana vuodesta 1977 lähtien.

● Työeläkekuntoutus vuonna 2003

Eläketurvakeskuksen tilastoraportti 5/2004. 41 s.
ISSN 1459-3823

Raportti sisältää tietoja työeläkekuntoutuksesta vuonna 2003 sekä selvittää työeläkekuntoutuksen kehitystä vuodesta 1992 lähtien. Raportti sisältää tietoa vireille tulleista kuntoutusaloitteista, työeläkekuntoutusta saaneista, kuntoutuskustannuksista ja päätyneistä kuntoutusohjelmista. Raportissa on seurattu vuonna 1998 kuntoutuksensa päättäneiden elämäntilannetta viiden seuranta-vuoden ajan.

Julkaistaan tilastointivuotta seuraavan vuoden touko-kuussa. Ensimmäinen tilasto on vuodelta 1992.

● Eläkkeellesiirtymisikä työeläkejärjestelmässä vuonna 2003

Eläketurvakeskuksen tilastoraportti 4/2004. 29 s.
ISSN 1459-3823

Raportti sisältää tietoja keskeisimmistä eläkkeellesiirtymisikää kuvaavista tunnusluvusta. Ne ovat eläkkeellesiirtymisiän keskiarvo, mediaani ja odote. Eläkkeellesiirtymisiän odote lasketaan eläkkeiden alkavuuksien avulla. Tunnusluvut on laskettu kaikista työeläkkeelle siirtyneistä vuodesta 1996 lähtien. Yksityisen sektorin osalta tarkastelu ulottuu vuoteen 1983.

Raportti julkaistaan vuosittain tilastointivuotta seuraavan vuoden maaliskuussa. Tiedot julkaistiin ensimmäisen kerran kesäkuussa 2003 Eläketurvakeskuksen raportteja -sarjassa numerolla 32: Missä iässä eläkkeelle? Raportti työeläkkeelle siirtymisen iästä ja sen mittamisesta.

● Eläkejärjestelmien alueelliset erot

Eläketurvakeskuksen tilastoraportti 3/2004. 20 s. + liit.
ISSN 1459-3823

Raportti sisältää artikkelin, joka perustuu vuotta 2002 koskevaan Eläketurvakeskuksen ja Kansaneläkelaitoksen yhdessä toimittamaan julkaisuun 'Tilasto Suomen eläkkeensaajista kunnittain'. Artikkelissa tarkastellaan kuntanäkökulmasta eläkkeensaajien ja eläkemenon ja kautumista sekä eläkejärjestelmän että eläkelajin mukaan. Raportti sisältää myös liitetaulukon, jossa on kuntakohtaiset tiedot Suomessa asuvien eläkkeensaajien osuudesta koko kunnan väestöstä sekä kunnittainen eläkemeno.

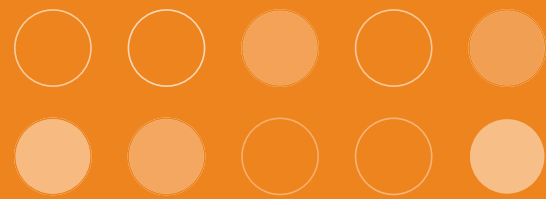
Vastaavia tietoja on aiemmin julkaistu Eläketurvakeskuksen raportteja -sarjassa numerolla 22: Eläkejärjestelmien alueelliset erot Mitä tilasto eläkkeensaajista kertoo kuntien väestöstä?

● Yritysten työeläkemaksut

Eläketurvakeskuksen tilastoraportti 2/2004. 63 s.
ISSN 1459-3823

Raportti sisältää tietoja yritysten maksamista työntekijän eläkelakien TEL, LEL ja TaEL mukaisista lopullisista vakuutusmaksuista vuodelta 2002. Raportissa on tietoja vakuutusmaksuprosenteista yrityksen koon ja toimialan mukaan luokiteltuna sekä tietoja yritysten lukumäärästä ja eläkemaksuihin sisältyvistä työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkevakuutusmaksuista.

Julkaistaan tilastointivuotta seuraavaan vuoden jälkeisen vuoden alussa. Ensimmäinen tilasto on vuodelta 1992.

Katsaukset

Eläketurvakeskuksen katsauksia -sarjassa julkaistaan työeläkejärjestelmään ja sen kehittämiseen liittyviä ajankohtaisia selvityksiä. Niissä kuvataan mm. eläkelaitosten toimintaa ja arvioidaan eläkemenojen kehitystä. Katsauksissa kerrotaan myös muiden maiden eläketurvan keskeisistä uudistuksista. Katsaukset ovat Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla www.etk.fi > Julkaisut > Katsaukset.

Säännöllisesti ilmestyvät katsaukset

● Eläke- ja muun sosiaaliturvan kehittäminen

ISSN 1236-7737

Katsaukseen on koottu työeläkejärjestelmään läheisesti liittyviä ajankohtaisia työryhmiä ja kehittämishankkeita. Työryhmät on luokiteltu ministeriöiden asettamiin tai johdettuihin ja eläkejärjestelmän sisäisiin työryhmiin. Ilmestyy kerran vuodessa.

● Katsaus kustannustenjakoon

ISSN 1236-7737

Katsauksessa tarkastellaan yksityisen sektorin työeläkelaitosten toimintaa ja kustannustenjakoa. Katsauksen

liitteenä on kustannustenjakoon liittyviä tilasto- ja enustetietoja sekä luettelo kustannusten jaon perusteista. Ilmestyy kerran vuodessa.

● Eläketurva Suomessa

ISSN 1236-7737

Katsauksessa kuvataan lähinnä yksityisen sektorin eläkelaitosten toimintaa: eläkkeiden lukumääriä, maksettuja eläkkeitä ja niiden keskimääriä sekä vakuutusmaksun tasoa, maksutuloa ja vastuuvulkaa ym. Ilmestyy kerran vuodessa.

● Eläkemenoennuste

ISSN 1236-7737

Katsauksessa käsitellään kuluvalle vuodelle ennustettu- ja eläkkeiden lukumääriä, maksettavia eläkkeitä ja niiden rahoitusta. Ilmestyy kerran vuodessa.

Muut katsaukset

● Vanhuuseläkejärjestelmät uusissa EU-jäsenmaissa

Jarna Bach

Eläketurvakeskuksen katsauksia 8/2004. 34 s.
ISSN 1236-7737

Katsauksessa tarkastellaan uusien EU-maiden vanhuuseläkejärjestelmiä ja niiden muotoutumista viime vuosikymmenen aikana. Pääpaino on Baltian maiden sekä Puolan, Unkarin, Tšekin ja Slovakian eläkejärjestelmissä. Katsauksessa käydään läpi eläkejärjestelmiin tehtyjen muutosten luonnetta yleisesti, muutoksiin vaikuttaneita taustatekijöitä, järjestelmien rakenteellisia uudistuksia, eläkejärjestelmien ominaispiirteitä sekä eläkkeiden tasoa ja riittävyttä.

● Eläkeasiat verkossa: Sähköisten eläkepalvelujen tarpeet vakuutettujen keskuudessa

Pirkko Jääskeläinen

Eläketurvakeskuksen katsauksia 7/2004. 26 s. + liit.
ISSN 1236-7737

Katsauksessa tarkastellaan suomalaisten halukkuutta käyttää Internetiä eläkeasioiden tiedonhaussa ja asiointinnissa. Haastatteluun perustuvan tutkimuksen tulokset osoittivat, että omien työsuhdetietojen tarkistami-

nen on kaikkein halutuin verkkopalvelu. Lähes joka toinen vakuutettu oletti tarvitsevansa tätä tietoa vuoden aikana. Pankkitunnusten käyttöön sähköisissä eläkepalveluissa suhtautuivat myönteisimmin nuoret, hyvin koulutetut, miehet ja eteläisessä Suomessa asuvat.

● Työeläkkeiden indeksiturvan ja eläkepalkan kehityspiirteet vuosina 1962–2005

Markku Hänninen

Eläketurvakeskuksen katsauksia 5/2004. 20 s.
ISSN 1236-7737

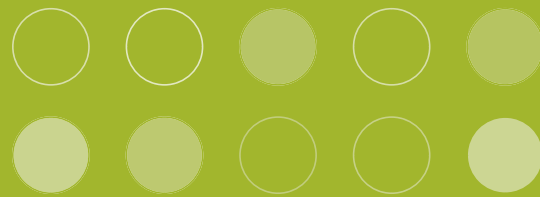
Katsauksessa selvitetään työeläkkeiden indeksiturvas- ja eläkepalkan laskennassa tapahtuneita muutoksia ja niiden perusteita vuodesta 1962 vuoteen 2005 asti. Työeläkejärjestelmän alkuaikoina eläkkeiden indeksiturvan tavoitteena oli, että eläkkeisiin tehdyt vuotuiset tarkistukset seuraisivat palkkakehitystä. Eläkepalkka määrytyi loppupalkka-ajattelun mukaisesti. Tulevaisuudessa eläke kertyy jokaisen työvuoden ansioista. Eläkkeiden taso säilytetään palkkakertoimen avulla.

● Vakuutettujen arvioita työeläkejärjestelmän palvelujen tasosta

Pirkko Jääskeläinen

Eläketurvakeskuksen katsauksia 3/2004. 23 s. + liit.
ISSN 1236-7737

Katsauksessa analysoidaan haastatteluun perustuvan tutkimuksen pohjalta vakuutettujen työeläkejärjestelmän palveluille antamia arvosanoja ja arviointeihin vaikuttavia tekijöitä. Arvosanojen vaihteluun vaikuttavat vakuutettujen ikä ja sosiaalis-taloudellinen elämäntilanne. Toinen arviointeihin vaikuttava tekijä on työeläkkeen antaman toimeentulon taso. Yleistäen voidaan sanoa, että hyvin toimeentuleva, varttunut keskiluokka arvioi työeläkejärjestelmän palveluja suopeammin kuin työttömät, pienituloiset ja nuoret.

Intergroupin katsaukset

Intergroupin katsauksia -sarjassa julkaistaan vertailevia selvityksiä eri maiden eläketurvasta. Intergroup on Eläketurvakeskuksessa toimiva eläkkeitä koskevaa kansainvälistä numeerista vertailutietoa kokoava työryhmä, joka myös koordinoi em. vertailutiedon tuottamista. Intergroupin katsaukset ovat Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla www.etk.fi > Julkaisut > Katsaukset.

● Eläkemaksutaso Ruotsissa

Mika Vidlund

Intergroupin katsauksia 1/2003. 18 s. + liit.
ISSN 1459-0514

● Eläkemaksutaso Tanskassa

Kari Salminen

Intergroupin katsauksia 2/2003. 22 s. + liit.
ISSN 1459-0514

● Eläkemaksutaso Ranskassa

Marjukka Hietaniemi

Intergroupin katsauksia 3/2003. 17 s. + liit.
ISSN 1459-0514

● Eläkemaksutaso Suomessa

Leena Saarnio

Intergroupin katsauksia 4/2003. 16 s.
ISSN 1459-0514

● Eläkemaksutaso Saksassa

Jarna Bach
Intergroupin katsauksia 5/2003. 17 s.
ISSN 1459-0514

● Eläkemaksutaso Britanniassa

Sini Laitinen-Kuikka ja Janne Salonen
Intergroupin katsauksia 6/2003. 19 s.
ISSN 1459-0514

Katsauksissa on tarkasteltu Suomen, Britannian, Ranskan, Saksan, Ruotsin ja Tanskan eläkemaksuja. Tarkasteluissa pyritään mahdollisimman lähelle kokonaismaksutason. Lakisääteisen eläkejärjestelmän lisäksi mukaan on otettu yksityisen ja julkisen sektorin sopimuseläkkeet eli työmarkkinasopimuksiin perustuva tai työnantajan järjestämä lisäeläketurva

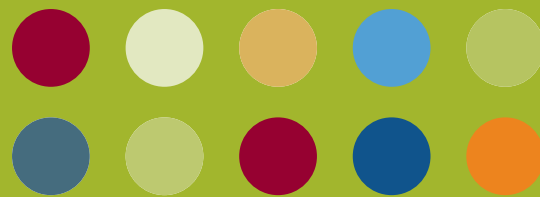
● Eläkemaksutaso eräissä EU-maissa

Jarna Bach, Sini Laitinen-Kuikka ja Mika Vidlund (toim.)
Intergroupin katsauksia 7/2003. 24 s. + liit.
ISSN 1459-0514

● Pension Contribution Level in Certain EU Countries

Intergroup Reviews 7/2003. 28 pp. + App.
Jarna Bach, Sini Laitinen-Kuikka and Mika Vidlund (eds.)
ISSN 1459-0514

Tässä katsauksessa edellä mainittujen katsausten maa-kohtaiset tiedot on koottu yhteen ja maiden eläkemaksutason vertaillaan sekä yksityisen sektorin työnantaja- ja työntekijämaksujen tasoa kuvaavien esimerkein etä makrotasolla, jolloin kokonaismaksussa ovat mukana myös julkisen sektorin maksut ja verovaroin rahoitettavat osuudet. Nämä maksut on suhteutettu kunkin maan bruttokansantuotteeseen ja kansantalouden palkkasummaan.

Muut julkaisut

● Suomalainen sosiaaliturva

Heikki Niemelä ja Kari Salminen
Helsinki 2003. 57 s.
ISBN 951-669-620-1

Julkaisu antaa lyhyen yleiskuvauksen suomalaisen sosiaaliturvan kehityksestä, nykytilasta ja kehitysnäkymistä. Suomi kehittyi suhteellisen nopeasti pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioksi, ja maan sosiaaliturva saavutti 1980-luvulla pohjoismaisen tason. 1990-luvun lamavuosina tehdyistä leikkauksista huolimatta kansalaisten sosiaali- ja terveysturva on edelleen eurooppalaisittain verrattain tasokasta. Väestön ikärakenteen muutokset, globalisaatio sekä Euroopan integraation syveneminen ja laajentuminen vaikuttavat myös Suomen sosiaaliturvaan ja sen rahoitukseen. Julkaisu on ilmestynyt myös ruotsin-, englantin-, ranskan- ja saksankielisenä.

● Suomen eläkejärjestelmä

Marjukka Hietaniemi ja Mika Vidlund (toim.)
Helsinki 2003. 126 s. + liit.
ISBN 951-691-07-X

● The Finnish Pension System

Marjukka Hietaniemi and Mika Vidlund (eds.)
Helsinki 2003. 142 pp. + App.
ISBN 951-691-08-07

Tässä teoksessa esitellään Suomen eläkejärjestelmän ominaispiirteet. Pääpaino on yksityisen sektorin lakisääteisessä työeläkejärjestelmässä, mutta kirja on rakennettu siten, että lukijalle syntyy kuva Suomen kokonais-eläketurvasta. Lakisääteisten eläkejärjestelmien lisäksi teoksessa käsitellään niin sanottujen toisen ja kolman-

nen pilarin mukaista eli työmarkkinoilla sovittua ja yksilöllistä lisäeläketurvaa.

Kirjan näkökulma on eläketekninen. Se sisältää eräin osin hyvinkin yksityiskohtaista tietoa Suomen eläkejärjestelmästä. Eläketeknisyydestään huolimatta teos on tarkoitettu yleisteokseksi. Kirja on hyvä perusteos niin kotimaisille kuin ulkomaisillekin eläkealan asiantuntijoille. Teos on ilmestynyt myös englanninkielisenä.

● Työeläkkeen laskentaopas

**Marjukka Hietaniemi, Anneli Ikkala ja
Arja Vainikainen (toim.)**

Helsinki 2002. 144 s. + liit.

ISBN 952-9639-92-9

Laskentaoppaassa käsitellään yksityisen puolen eläkkeenlaskennan perusteita. Yksityisen ja julkisen sektorin pääeroavuudet on kerrottu oppaan liitteessä. Teos on tarkoitettu oppikirjaksi sosiaalivakuutusta opiskeleville ja käsikirjaksi eläkkeenlaskennan perustietoja tarvitseville. Kirjassa on runsaasti laskentaa havainnollistavia esimerkkejä ja sen liitteinä on laskennassa käytettäviä vakioita, kertoimia ja rajamääriä, mm. TEL-indeksin pisteluvut vuodesta 1962 lähtien. Lähdeluettelossa on mainittu tärkeimmät eläkelaskentaa koskevat lähteet syvempää tietoa tarvitseville.

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen pääkohdat sisältävä laskentaopas ilmestyy keväällä 2005. Opas julkaistaan myös Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla.

● Eläketurva Länsi-Euroopassa

Sini Laitinen-Kuikka, Jarna Bach ja Mika Vidlund

Helsinki 2002. 472 s.

ISBN 952-9639-99-6

33 €

Kirjassa kuvataan Länsi-Euroopan maiden eläkejärjestelmiä. Se antaa yleiskuvan eläketurvan kokonaisrakenteesta Länsi-Euroopan maissa ja yksityiskohtaista tietoa kunkin maan lakisääteisestä eläketurvasta. Lakisääteistä turvaa täydentävistä työnantaja- ja toimialakohtaisista lisäeläkejärjestelmistä on kerrottu pääpiirteet, samoin kuin eläkemaksujen ja eläkkeiden verotuskohtelusta. Lisäksi kirjassa kerrotaan kussakin maassa käydystä eläkepoliittisesta keskustelusta ja vireillä olevista muutoksista. Kirja on tarkoitettu käsikirjaksi lähinnä eläkealan ammattilaisille, mutta se sopii yleisemminkin muiden maiden eläketurvasta kiinnostuneille.

Eläketurvakeskus (ETK) on työeläkejärjestelmän lakisääteinen keskuselin, joka hoitaa työeläketurvan kehittämis-, rekisteröinti-, neuvonta-, valvonta-, tutkimus-, tilastointi- ja tiedotustehtäviä.

Tämä luettelo sisältää tietoja ETK:n tutkimus-, tilasto- sekä suunnittelu- ja laskentaosastojen julkaisuista. Luetteloon on koottu kaikki vuosina 2002–2004 ilmestyneet julkaisut.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

00065 Eläketurvakeskus
Puhelin 010 7511
Faksi (09)148 1172
www.etk.fi